Lahey İadesinde Eksik Araştırma

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Anayasa Mahkemesi İkinci Bölüm	01.10.2025	İhlal

ESAS NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2025/3488	Anayasa m.20, m.41, Lahey Sözleşmesi m.13, 6216 s. K. m.50

ÖZET

Lahey iade davasında mahkeme, babaya ilişkin madde kullanımı ve sağlık iddialarının belgelerini istinabeyle istemiş, cevabı beklemeden iadeye karar vermiştir. AYM, ciddi risk istisnası araştırılmadığından aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar vererek yeniden yargılamaya hükmetmiştir.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/lahey-sozlesmesi-cocuk-iadesi-eksik-arastirma-aym-2025-3488/ →

Karar metni

Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası sisteminde yayımlandığı hâliyle aktarılmıştır. Heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

(Başvuru Numarası: 2025/3488)

Karar Tarihi: 1/10/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 10/2/2026 - 33164

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, müşterek çocuğun yurt dışında bulunan mutat meskenine iade edilmesi talebiyle açılan davanın kabul edilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Almanya Federal Cumhuriyeti uyruklu eşi ile 25/3/2016 tarihinde evlenmiştir. Bu evlilikten 2017 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) doğan bir kız çocukları dünyaya gelmiştir. Başvurucu, eşiyle yaşadığı sorunlar nedeniyle yaşadıkları ülke olan ABD'den 9/3/2023 tarihinde kızıyla birlikte Türkiye'ye gelmiş ve 17/3/2023 tarihinde boşanma davası açmıştır.

3. Baba, müşterek çocuğun iadesi talebiyle Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukukî Veçhelerine Dair Sözleşme kapsamında ABD merkezî makamına başvuruda bulunmuştur. Bu talebin ABD merkezî makamı tarafından Türkiye merkezî makamı olan Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğüne (Genel Müdürlük) iletilmesi üzerine İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) müşterek çocuğun mutat meskene iade edilip edilmeyeceği hususunda bir karar verilmesi için İstanbul 14. Aile Mahkemesinde (Mahkeme) dava açılmıştır.

4. Cevap dilekçesinde başvurucu; babanın uyuşturucu madde etkisindeyken kendisine uyguladığı psikolojik, ekonomik ve fiziki şiddet çekilmez hâl alınca çocuğuyla İstanbul'a döndüğünü, babanın ABD vatandaşı olmadığını, çocuğun yaşamının büyük bir bölümünün Türkiye'de geçtiğini, babanın Florida eyaletinde reçete ile satılması hâlinde yasal olan marihuana isimli uyuşturucu maddeyi düzenli olarak kullandığını, madde etkisindeyken kendisine yönelik ekonomik, psikolojik ve fiziksel şiddet eğilimi gösterdiğini, çocuğa da bilinçsiz şekilde psikolojik şiddet uyguladığını belirtmiştir.

5. Başvurucu; ayrıca babanın ağır bir hastalığı bulunduğunu, yoğun şekilde tedavi gördüğünü, bu nedenle çocukla ilgilenemeyeceğini belirterek babanın marihuana kullanımına ve sağlık bilgilerine ilişkin belgelerin ABD makamlarından istinabe ile temin edilmesini, gelen belgelere göre ABD'ye dönmesinin çocuğu fiziki veya psikolojik bir tehlikeye maruz bırakacağı veya müsamaha edilemeyecek başka bir duruma düşüreceği yolunda ciddi bir risk olup olmadığı yönünde uzman raporu alınması gerektiğini belirtmiştir.

6. Mahkemece 5/12/2023 tarihli ön inceleme duruşmasında başvurucunun babanın marihuana kullanımına ve sağlık durumuna ilişkin talep ettiği belgelerin temini için istinabe işlemlerinin başlatılmasına karar verilmiş ve bu hususta istinabe talepnameleri düzenlenerek Genel Müdürlüğe gönderilmiştir.

7. Babanın yurt dışında olması nedeniyle anne ve çocukla görüşme yapılarak sosyal inceleme raporu düzenlenmiştir. Üç kişilik uzman heyeti tarafından düzenlenen 13/3/2024 tarihli raporda; müşterek çocuğun yaşadığı ev, okuduğu okul, annesi, anneannesi, dedesi, kuzenleri ve arkadaşlarıyla olan ilişkisi değerlendirilerek çocuğun davranış kalıpları, dili kullanma becerisi, akademik gelişim, sosyal problem çözme becerileri, yakın aile bireyleriyle ilişkiler yönünden Türkiye'ye iyi derecede uyum sağladığı kanaatinin oluştuğu, çocuğun babasıyla sık sık görüntülü iletişim kurduğu ve Türkiye'ye gelmesi hâlinde görüşmek istediği belirtilmiştir.

8. Mahkeme 8/5/2024 tarihinde davanın kabulü ile müşterek çocuğun mutat meskenin bulunduğu ABD'ye iadesine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; dosyaya sunulan reçete ile babanın tıbbi ilaç kullandığının ifade edildiğini ancak uyuşturucu bağımlısı olduğu veya uyuşturucudan hakkında soruşturma olduğuna ilişkin mutat mesken makamlarından elde edilmiş bir bilgi ve belge sunulmadığını belirtmiştir.

9. Devamında başvurucu açtığı boşanma davasında uyuşturucu kullanma iddiasına yer vermediği, başvurucu tanıklarının babanın çocuğa bu nedenle yansıyan ve çocuğu huzursuz edecek veya yaşantısını tehlikeye düşürecek herhangi bir duruma şahit olmadıklarını, aksine gerek Amerika'da gerek Türkiye'de gözlemledikleri kadarıyla mutlu ve psikolojik olarak sağlıklı bir çocuk olduğunu açıkça ifade ettikleri, yargılamanın niteliği gereği ivedi şekilde yürütülmesi gerektiğinden yargılama sonucunu etkilemeyeceği değerlendirilen delillerden vazgeçilerek toplanan deliller kapsamında çocuğu fiziki veya psikolojik bir tehlikeye maruz bırakacağına veya müsamaha edilemeyecek başka bir duruma düşüreceğine ilişkin ciddi bir riskin varlığının hiçbir delil ve emare ile kanıtlanamadığı ifade edilmiştir.

10. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 56. Hukuk Dairesi 19/9/2024 tarihli kararında; babanın marihuana kullanımının reçeteyle ve resmî kurumlar nezdinde kayıtlı ve kontrollü bir kullanım olduğunu, başvurucu tanıklarının da bu hususta olumsuz bir görgüleri olmadığını, yeterli ve denetime elverişli sosyal inceleme raporu alındığını, çocuğu mahkeme hâkiminin bizzat dinlemesini gerektirecek bir olgu bulunmadığını belirterek istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir.

11. Kararın temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 12/12/2024 tarihli kararıyla hükmün onanmasına karar verilmiştir.

12. Başvurucu, nihai kararı 27/1/2025 tarihinde öğrendikten sonra 28/1/2025 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Anayasa Mahkemesi 30/1/2025 tarihinde iade gerçekleştirilmesi hâlinde telafisi imkânsız sonuçlar ortaya çıkabileceğinden çocuğun ABD'ye iade edilmesinin geçici olarak durdurulması yönünde tedbir kararı vermiştir.

14. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

15. Başvurucu; uyuşturucu kullanan babası ile aynı ortamda olmasının çocuğu fiziki veya psikolojik bir tehlikeye maruz bırakacağı veya müsamaha edilemeyecek bir duruma düşüreceği yolunda ciddi bir risk olduğunu, babanın yaşam koşullarının araştırılmadığını, uyuşturucu kullanımına ve hastalık durumuna dair belgelerin ABD makamlarından istinabe yoluyla istenmesine ilişkin talebi kabul edilmesine rağmen bu delillerin toplanmasından gerekçesiz şekilde vazgeçilerek çocuğun mutat mesken iadesine karar verildiğini, eksik inceleme ve araştırma ile verilen karar nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.
16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun aile hayatına saygı hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını tekrar etmiştir.

17. Başvuru, aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir.

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Başvurucunun çocuğunun mutat meskenine iadesinin durdurulması talebi kabul edilmiş ve iadenin gerçekleştirilmesi hâlinde telafisi imkânsız sonuçlar ortaya çıkabileceğinden çocuğun ABD'ye iade edilmesinin geçici olarak durdurulması yönünde tedbir kararı verilmiştir. Bu noktada ifade edilmelidir ki tedbir kararı, niteliği gereği bireysel başvuruya konu meselenin açığa çıkarılması sürecinde olumsuz bir duruma yol açılmasının önüne geçilmesi amacıyla verilmiş olup yapılan tedbir incelemesi hiçbir şekilde esas incelemesi anlamına gelmemektedir.

20. Her çocuk, menfaatleri aksini gerektirmedikçe ebeveyni ile doğrudan ve düzenli olarak kişisel ilişkisini sürdürme hakkına sahiptir. Lahey Sözleşmesi, yasa dışı kaçırılan veya taraf devletlerden birinde alıkonulan çocuğun ivedi şekilde iadesini ve ebeveyn tarafından gerçekleştirilen uluslararası çocuk kaçırma vakalarının çözümü hususunda hızlı bir prosedür öngörmekte ve sözleşmede yer verilen sınırlı sayıdaki istisnai hâller dışında çocuğun bulunduğu ülkenin yetkili makamlarının çocuğu mutat ikametgâhı olan ülkesine ivedi şekilde iade etmesini zorunlu kılmaktadır ([GK], B. No: 2013/5126, 2/7/2015, §§ 46, 47; [1. B.], B. No: 2018/34860, 12/1/2021, § 34). Söz konusu istisnalardan biri de çocuğun ağır fiziksel veya psikolojik zarar riskine maruz bırakılması veya başka bir şekilde katlanılmaz bir duruma sokulması olarak sayılmaktadır (B. No: 2013/5126, § 75; [1. B.], B. No: 2014/13936, 8/3/2018, § 77; [2. B.], B. No: 2017/38142, 10/6/2020, § 44). Anayasa Mahkemesi, anneye bağımlılık çağında olan ve doğumundan itibaren anne tarafından bakılan çocukların anne yanındayken alıştığı koşullardan ve anneden koparılarak başka bir ülkeye gönderilmesinin çocuk üzerinde olumsuz etkileri olabileceğinin gözetilmesi gerektiğini belirtmiştir ([1. B.], B. No: 2018/35068, 9/6/2020, § 46).

21. Ebeveyn ve çocuk arasındaki aile yaşamının tesisinde dikkate alınması gereken temel unsur, çocuğun üstün yararıdır. Anayasa Mahkemesi çocuğun üstün yararını mahkemeler, idari makamlar ve yasama organı tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde gözetilmesi gereken bir ilke olarak kabul etmektedir. Bu bağlamda kamu makamları çocuğun üstün yararını daima dikkate alarak, ebeveyn ile çocuğun menfaatleri arasındaki adil dengeyi gözeterek karar vermelidir ([2. B.], B. No: 2013/2910, 5/11/2015, § 133; [1. B.], B. No: 2016/8660, 7/11/2019, § 33). Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi, yargı mercileri tarafından izlenen usulü denetleme ve özellikle mahkemelerin Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukukî Veçhelerine Dair Sözleşme hükümlerini yorumlayıp uygularken Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerindeki güvenceleri gözetip gözetmediğini belirleme yetkisine sahiptir (B. No: 2013/5126, § 62; B. No: 2014/13936, § 68).

22. Çocuğun mutat meskene iadesine ilişkin davalarda tarafların koşulları ayrıntılı şekilde incelenmeli, tarafların çıkarları ile çocuğun yüksek menfaati arasında denge kurulmalı, sonuç olarak çocuk için en iyi çözümün ne olduğu tespit edilerek karar verilmelidir. Çocuğun üstün yararına olanın ve mutat meskenin belirlenmesi sürecinde özellikle anneye bağımlılık çağındaki çocuklar yönünden çocuğun yaşı, anneyle yaşadığı yer ve süre, annenin yaşam koşullarına alışma düzeyi ile annenin çocukla birlikte çocuğun iade edileceği ülkede yaşama olanağı olup olmadığı hususları gözetilerek iadesi hâlinde çocuğun maruz kalabileceği risklerin tespit edilmesi gerektiği

söylenebilir. Bu kapsamda anneye bağımlılık çağında olan ve doğumundan itibaren annesinin baktığı çocukların anne yanındayken alıştığı koşullardan ve anneden koparılarak başka bir ülkeye gönderilmesinin çocuk üzerinde olumsuz etkileri olabileceği de gözetilmelidir (B. No: 2018/35068, § 46).

23. Bu bağlamda somut olayda hazırlanan uzman raporunda; çocuğun davranış kalıpları, dili kullanma becerisi, akademik gelişim, sosyal problem çözme becerileri, yakın aile bireyleriyle ilişkiler yönlerinden Türkiye'ye iyi derecede uyum sağladığı belirtilmiştir. Ayrıca babasının Türkiye'ye gelmesi durumunda babasıyla içten bir şekilde görüşmek istediği, babasıyla görüntülü şekilde iletişim kurduğu ve Türkiye'ye tekrar yerleşmek için ABD'ye gitmek istemediği ifade edilmiştir.

24. Bununla birlikte başvurucunun eşinin marihuana kullandığına ve ağır bir hastalığı bulunduğuna ilişkin iddialarıyla ilgili belgelerin temini için Mahkeme tarafından Genel Müdürlüğe istinabe talepnameleri yazıldığı ancak talepnamelerin sonucu beklenmeden yargılamanın sonucunu etkilemeyeceği gerekçesiyle bu delillerden vazgeçildiği görülmüştür. Başvurucu, bu delillerin toplanmasına yönelik iddialarını istinaf ve temyiz aşamasında da ileri sürmüştür. Yargı makamları tarafından uyuşturucunun reçete ile kullanıldığı ve tanıkların olumsuz bir beyanı olmadığı gerekçesiyle çocuğun iadesine karar verilmiş ise de uyuşturucunun insan davranışını nasıl etkilediğinin, ne sıklıkla kullanıldığının ve babanın hastalık durumunun çocuk bakımından değerlendirilmeden bir sonucuna varıldığı anlaşılmıştır.

25. Diğer bir anlatımla müşterek çocuğun babasına yönelik somut iddialara ilişkin durum açıkça ortaya konulmadan, Lahey Sözleşmesi'nin 13. maddesinde yer alan koşulların gerçekleşip gerçekleşmediği konusunda belirleyici olan hususta daha ileri bir araştırma yapılmadan açıklanan gerekçelerin aile hayatına saygı hakkının gerektirdiği ölçüde ilgili ve yeterli olarak kabul edilemeyeceği değerlendirilmiştir. Zira uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımı, bireylerin ve toplumun sağlığını tehdit eden ve büyük zararlara neden olan bir olgu olarak kabul edilmektedir. Söz konusu eylem, Türk Ceza Hukuku Sisteminde suç olarak düzenlenmekte ve yasağa aykırı davranışlarda bulunan kişiler cezalandırılmaktadır. Ayrıca söz konusu eylemin başta çocuklar olmak üzere kişinin aile ve sosyal çevresinde ortaya çıkarması muhtemel sorunlar, telafisi imkânsız zararlara neden olabilir. Bu bağlamda yargı mercileri gerekli araştırma ve değerlendirmeleri yapmalı, çocuğun üstün yararının zedelenmesine neden olabilecek ihtimalleri dışlamalıdır. Sonuç olarak somut olayda çocuğun üstün yararı ilkesi ve Lahey Sözleşmesi birlikte gözetilmek suretiyle aile hayatına saygı hakkı kapsamında ilgili ve yeterli gerekçeyle bir değerlendirme yapılmadığı neticesine ulaşılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

27. Başvurucunun yargılama sonucu aleyhine vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürdüğü görülmekte ise de aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden anılan ihlal iddiası yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

28. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 250.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

29. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

30. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

31. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin aile hayatına saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 14. Aile Mahkemesine (E.2023/695, K.2024/317) GÖNDERİLMESİNE,

E. Müşterek çocuğun mutat meskene iadesiyle ilgili yargılama sonuçlanıncaya kadar çocuğun mutat meskene İADE EDİLMEMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

G. 5.064,40 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 35.064,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

(Derleme notu: Başvurucu, vekil, heyet ve raportör adları ile atıf yapılan kararlardaki başvurucu adları derlemeye alınmamış; üçüncü kişinin sağlık tanısı "ağır bir hastalık" ibaresiyle anonimleştirilmiştir.)